

Stockholm den 14 maj 2019

R-2019/0550

Till Justitiedepartementet

Ju2018/04195/L5

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 28 februari 2019 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (SOU 2018:69).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som tidigare yttrat sig över förslag för en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck¹ till vilket det hänvisas, har i huvudsak ingen erinran mot utredningens förslag på åtgärder för att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv.

Advokatsamfundet har dock vissa synpunkter avseende utformningen av bestämmelsen om hedersmotiv som straffskärpningsgrund samt rörande utformningen av ett utreseförbud för barn som riskeras att föras utomlands för att ingå äktenskap eller könsstympas. Advokatsamfundet har även några allmänna reflektioner gällande skyddet för individens integritet vid ett utökat myndighetssamarbete i frågor som rör hedersrelaterad brottslighet.

Synpunkter

Införande av en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv och användningen av begreppet "heder"

Advokatsamfundet ställer sig bakom förslaget om införande av en särskild straffskärpningsgrund för hedersmotiv. Advokatsamfundet anser dock att den nya punkten föreslagna punkten 9 i 29 kap. 2 § brottsbalken i stället bör lyda "[...] liknande grupps *föreställning om heder*", för att tydliggöra att det svenska samhället inte utgår från en idé

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 21 oktober 2015 över slutbetänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) samt de däri refererade ytterligare yttrandena.

om att heder kan utgöra en godtagbar anledning till våld och förtryck samt att det görs en åtskillnad mot användningen av begreppet heder i positiv bemärkelse.

Införande av utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att ingå äktenskap eller könsstympas

Advokatsamfundet ställer sig principiellt positivt till ett införande av utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att ingå äktenskap eller könsstympas. Ett utreseförbud är dock en mycket ingripande åtgärd mot det enskilda barnet. Advokatsamfundet vill därför understryka vikten av att ett sådant förbud utformas och tillämpas med beaktande av legalitetsprincipen och förbudet mot diskriminering. Mot bakgrund av detta har Advokatsamfundet två synpunkter på utredningens förslag i denna del.

Advokatsamfundet anser att grunderna för ett utreseförbud måste tydliggöras, vilket kan ske i form av ett exemplifierande i förarbetena av vilka omständigheter som ska vara av relevans vid riskbedömningen. På detta sätt motverkas utrymme för godtycklighet i rättstillämpningen, men också i exempelvis skolans, sjukvårdens och socialtjänstens arbete, där det annars finns risk för att individer kartläggs och bevakas på ett diskriminerande sätt.

Vidare får de beviskrav som ställs för ett meddelande av utreseförbud inte vara allt för lågt ställda. Advokatsamfundet anser att det inte bör vara tillräckligt att det finns en *risk* för att barnet riskerar att föras ut ur landet i något av de angivna syftena. Det bör, i likhet med andra ärenden enligt 2 och 3 §§ LVU, uppställas ett krav på *påtaglig risk* för olovligt utförande ur landet för att ett utreseförbud ska få meddelas. Under alla förhållanden måste den risk som måste krävas kvalificeras på lämpligt sätt.

Myndigheternas samverkan och arbetsmetoder i hedersrelaterade frågor

Advokatsamfundet delar utredningens bedömning att ett utökat samarbete mellan olika berörda myndigheter är en förutsättning för att effektivt motverka hedersrelaterad brottslighet. Advokatsamfundet ställer sig därför positivt till utredningens förslag om förbättrade samverkansrutiner mellan de myndigheter som omnämns i utredningens förslag. När myndigheter samarbetar i enskilda ärenden finns det dock en risk för att känslig information sprids i oönskad utsträckning. Advokatsamfundet vill därför understryka vikten av att nya samverkansrutiner mellan myndigheter utformas på ett sätt som tillförsäkrar individen ett godtagbart integritetsskydd. De nya samverkansrutinerna bör innehålla tydliga riktlinjer angående frågan om sekretess vid informationsöverföring och behandling av känsliga personuppgifter.

Övrigt

Advokatsamfundet vill avslutningsvis i detta sammanhang också särskilt framhålla vikten av att ett målsägandebiträde förordnas så snart som möjligt efter ett beslut om att inleda förundersökning. Målsägandebiträdet kan på ett professionellt och konstruktivt sätt bidra till att bemötandet, stödet och skyddet av brottsutsatta förbättras och utvecklas, men även till att förundersökningen effektiviseras t.ex. genom att väsentliga uppgifter kommer fram

i ett tidigt skede av förundersökningen, något som även är viktigt från ett rättssäkerhetsperspektiv.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg/

genom Maria Billing